



## Protocol

dalla seduta dil cussegl da vischnaunca,  
**gievgia, ils 14 d'avrel 2011,**  
dallas 20<sup>00</sup> – 22<sup>30</sup> uras en casa communal

---

**Presidi:** Rita Huonder-Tenner

**Actuar:** Ervin Maissen

**Presents:**

- |                             |  |   |
|-----------------------------|--|---|
| a) Cussegl                  | Clemens Berther<br>Robert Cajacob<br>Giusep Columberg (cun retard)<br>Victor Flepp<br>Martina Gienal-Caviezel<br>Rita Huonder-Tenner | Jordana Lozza-Desax<br>Pirmin Lozza<br>Pader Vigeli Monn<br>Flavio Murer (cun retard)<br>Alfred Spescha |
| b) Suprastonza<br>communala | Dumeni Columberg<br>Madlen Deflorin-Spescha  | Cecilia Maissen-Desax<br>Roger Tuor (cun retard)  |
| c) Canzlist<br>communal     | Andri Hendry   |   |
| d) Perstgisas               | Heinrich Berther<br>Bernadetta Caminada-Mühlebach<br>Emerita Flepp-Degonda   | Pius Huonder<br>Iso Mazzetta  |
| e) Hosps                    | 3 personas   |   |

Presidenta dil cussegl da vischnaunca:

"Jeu beneventel vus a nossa schotgavla seduta dil cussegl da vischnaunca dalla perioda d'uffeci 2009/2012.

Sco empren less jeu prender suenter duas gratulaziuns. L'emprema va a cusseglier Heinrich Berther che ha survegniu l'incarica da tgamunar l'Uniun Pro Idioms Surselva, la secunda va a genau Roger Tuor ch'ei vegnius eligius president dil parlament dalla Regiun Surselva. Jeu giavischel ad els bia plascher e satisfacziun en quels impurtonts uffecis, sco era il duiu success.

Pertuccont il protocol lessel jeu regurdar al suandont. Il protocol dil cussegl da vischnaunca vegn mintgamai tarmess tier per posiziun. Enteifer 5 dis san midadas vegnir inoltradas e quei a scret, tenor art. 46 dil regulativ da fatschentas. Autras pusseivladads da far midadas dat ei buc!

La fin d'jamna ha giu liug il festival d'indoor a Mustér. Per il grond engaschi engraziel grondamein als organisaturs cun tuts gidonters. A caschun da quell'occurrenza ei semussau ina ga dapli cun tgei grond engaschi nossa giuventetgna sa organiser e presentar in grondius program. Sustegn han ils organisaturs era astgau retscheiver dalla giuventetgna dallas vischnauncas vischinontas nua ch'ina collaboraziun exista gia dapi onns.

« In avegnir turistic communabel ella Sursassiala » aschia senumna la petiziun ch'ei vegnida lantschada la sonda vargada en las vischnauncas da Mustér e Tujetsch. Quella petiziun ei ina cuntinuaziun dalla resoluziun ch'ei vegnida inoltrada dil cussegl da vischnaunca da Mustér ils 26 da fevrer 2010. Il president dil cussegl da vischnaunca da Tujetsch, René Epp e la presidenta dil cussegl da vischnaunca da Mustér, Rita Huonder-Tenner, ein claramain dil meini ch'ina collaboraziun denter las duas vischnauncas vischinontas sil sectur turistic ei d'enorma impurtonza ed indispensabla. Tgei scazis nossa regiun sisum la Surselva posseda e tgei pusseivladads ch'ei avon maun ha la meisa rodonda gia constatau en lur discussiuns. Per quei bien cuntegn dil muossavia ch'ei vegnius elavuraus d'ina gruppa da lavur sin varga 50 paginas lessel engraziar grondamein.

Denton ei la conclusiun deplorablamein - sco gia menziunau ella petiziun - exact la medema sco avon in onn. L'existenza da SMT ei numnadamein dependenta d'ina declaraziun d'intenziun davart ina colligiaziun dils territoris da skis da Mustér e Sedrun. Aschia surlaian ins la decisiun gest a quellas duas pendicularas, las qualas han inziau energicamein avon in onn la separaziun dall'organisaziun turistica da Sedrun e Mustér. Cun auters plaids: Ins metta il luf sco paster.

La gronda retscherca ch'ei vegnida arranschada dalla giuventetgna da Mustér e Tujetsch igl uost vargau ei buca vegnida menziunada e discussunada el ravugl dalla gruppa da lavur che ha stuiu elaborar il muossavia. La meisa rodonda havess tenor miu meini stuiu reagar e pretender ch'ins stoppi era integrar el muossavia il clar verdict dalla populaziun. Enstagl da far gliez han ins semplamein priu per enconuschientscha il rapport menziunau, seigi quei beinvulent ni sfurzadamein. Aschia han ins denton automaticamein era ignorau sappientivamein il meini da 87.7% (Tujetsch) resp. 95,2% (Mustér) dils 1080 participonts ch'ei stai fermamein dil meini da mantener SMT e da colaborar vinavon era el futur. Quei demuossa clarmain ch'il meini dalla populaziun interessescha buca ils responsabels, ch'il meini ei semplamein vegnius emblidaus gie schizun ignoraus.

Era han ils dus cussegls da vischnaunca buca giu la pusseivladad da prender investa ni da survegnir ina detagliada informaziun davart la lavur dalla meisa rodonda! Quei ei da deplorar fetg, cunzun sch'ins sa ch'il gremi legislativ pren las decisiuns en ina vischnaunca. Ei fuss stau in act da fidonza, sch'ins havess publicau gest quei rapport als dus cussegls da vischnaunca. Deplorablamein han ins anflau per meglier d'insumma buca publicar il muossavia.

Vinavon stattan las finamiras dallas pendicularas e dalla viafier « Matterhorn Gotthard Bahn » vinavon el stgir. Neginas da quellas instituziuns datan investa en lur plans strategics e finansials. Per saver prender decisiuns fussen era quellas explicaziuns stadas da grond'impurtonza.

En quei senn supponin nus - sper il gia menziunau - che nossa regiun vegn marginalisada entras in patertgar stretg ed entras far valer mo interess particulars e ch'ei vegn denter auter priu aschia las perspectivas da nossa giuventetgna sin ina veta professiunala en lur patria.

Quei ha motivau nus da dar ina clara incumbensa cun claras pretensiuns al gremi executiv dallas duas vischnauncas da Mustér e Tujetsch - quei el senn d'ina petiziun. La finamira ei che las duas executivas sesan communablamein davos ina meisa e concepeschan sligiazziuns comunablas, per scaffir ina regiun turistica naven da Mustér entochen ad Ursera.

Ils resultats duessen vegnir publicai en ina informaziun communabla entochen igl 1. d'october 2011 en ina dallas duas vischnauncas.

Nus spitgein dallas duas suprastonzas communalas ina clara soluziun che corrispunda als giavischs dalla maioritad dils purtaders principals, dils gremis politics, dil commerci, dalla giuventetgna mo cunzun, e quei ei il pli impurtont, - dalla populaziun indigena che viva cheu di per di. Per quellas retschercas e la gronda lavur en quei connex lessel gia ussa engraziar alla suprastonza communal.

Legreivel sepresenta il quen 2010 da nossa vischnaunca. Pertgei ch'il quen sepresenta aschia vegn nies president communal a dilucidar sut tractanda 2 e 3. Jeu admittel allas instanzas politics, cunzun alla suprastonza communal, allas collaboraturas ed als collaboraturs dalla vischnaunca sco al pievel in grond engraziament. Senza in bien maun politic, senza cumplein engaschi da collaboraturas e collaboraturs dalla vischnaunca e senza la capientscha ed il sustegn dil pievel vesess il quen strusch ora aschi bein.

### **Mortoris:**

Cun in bien patratg lein nus seregurdar da Turtè Deflorin-Maissen da Segnas, naschida ils 25 da schaner 1930, morta ils 2 da mars 2011; Felicia Caduff-Flepp da Clavaniev, naschida ils 3 da december 1937, morta ils 2 da mars 2011; Gada Venzin-Bergamin, naschida ils 15 da settember 1923, morta ils 10 da mars 2011; Maria Barla Desax da Faltscharidas, naschida ils 6 da matg 1933 morta ils 23 da mars 2011; Alexi Caminada, naschius ils 19 da zercladur 1938, morts ils 12 d'avrel 2011; Irma Camartin-Cavigelli da Chischliun, naschida ils 2 d'uost 1917, morta ils 6 d'avrel 2011.

Irma Camartin ha apparteniu sco emprema dunna al cussegl da vischnaunca da Mustér. Ella ha priu part a quel naven digl onn 1973 entochen 1978. La defuncta ha era fatg part da cumissiuns ed ei segidada vid la translaziun dil cudisch da Mustér „Tems vargai tems presents“.

Ils defuncts ruaussien en pasch.“

Cunquei che cussegliaera Emerita Flepp ei questa sera absentia, vegn la tractaziun dil postulat pertuccont survetsch d'unviern – passapeis: Risposta dalla suprastonza communal (P 2-2009/2012) spustada. La gliesta da tractandas secloma sco suonda:

*Tractandas:*

1. Protocol nr. 17-2009/2012
2. Rapport da quen 2010 (messadi nr. 26-2009/2012)
3. Rapport da gestiun 2010
4. Postulat pertuccont retschercar l'interessenza sco era in adattau liug per cuminonzas da bargias da lenna da brisch per vischinas e vischins: Rapport dalla suprastanza communal (P 2-2009/2012)
5. Program d'activitad 2009-2012: Repassar ed adattar – controlling (mesadi nr. 06-2009/2012 actualisau)

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér  
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen



**Cussegl da vischnaunca 18-2009/2012**

Seduta dils 14 d'avrel 2011

---

## **1. Protocol nr. 17-2009/2012**

*Presidenta dil cussegl da vischnaunca Rita Huonder-Tenner*

Il protocol ei vegnius tarmess tier per posiziun. Enteifer ils 5 dis fixai ei vegniu inoltrau entginas objecziuns. Quellas ein vegnidas tractadas ed han saviu vegnir liquidadas. Ina pintga adattaziun dat ei tier il votum da cusseglier Giusep Columberg:

La midada giavischada sin pagina 14 secloma sco suonda: "*Eis ei calculau reservas tier in niev scaldament, che cuvieran eventualas engrondaziuns dil Center da sport e cultura?*"

*Il protocol nr. 17-2009/2012 dalla seduta dils 25 da fevrer 2011 vegn approbaus senza opposiziun cun la cumpletaziun suramenziunada.*

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér  
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen



## 2. Rapport da quen 2010 (messadi nr. 26-2009/2012)

### President communal

Il cussegl da vischnaunca ha retschert ina vasta documentaziun che dat ina profunda investa el menaschi communal. Davos quella stat ina gronda lavur en special dall'administraziun communal cun la contabilista Gisela Berther ed il canzlist Andri Hendry.

Il quen ei vegnius revedius entras ils revisurs externs Arne Nold dil biro fiduziari Revibünden GmbH da Cuera e nies vischin Edgar Durschei. Ils revisurs han anflau tut en uorden e documentau quei fatg en in rapport da manegment. Els han confirmau, che la vischnaunca possedi in bien sistem da contabilitad e ch'ella applicheschi ils novs instruments da cudischaziun. Il rapport ei vegnius examinaus entras la cumissiun da gestiun, la quala ei s'occupada culs aspects politics dil quen e dil menaschi communal. Ei ha era dau ina midada dil mandat tiels revisurs externs. Edgar Durschei ha demissiunau. En siu stagl ha la cumissiun da gestiun eligiù en concordanza cun la suprastanza communal Thomas Marthaler.

Il quen ei bia pli favoreivels che previu. La situaziun finanziaria pretenda denton vinavon gronda precauziun. Il bien quen ei specialmein d'attribuir alla disciplina budgetara sco era allas entradas supplementaras sil sector dall'energia. Schegie che las entradas ein s'augmentadas ei la substantza fiscala buca semigliurada. Malgrad igl augment dil pei da taglia ein las entradas dallas taglia sin entrada e facultad buca s'augmentadas. Tonaton ha ei dau ina viulta radicala positiva, tut en tut eis ei stau pusseivel da far amortisaziuns ordinarias ed extraordinarias ella dimensiun da 2,8 milliuns francs. Tier la reducziun dallas investiziuns da rodund 1 milliuns francs setracta ei buca d'in respargn, mobein d'ina spustada sin pli tard.

Grazia allas entradas supplementaras sil sector d'energia eis ei era stau pusseivel da liquidar ni reducir in tschuat pendenzas che figuravan ella bilanza, denter auter l'amortisaziun dalla contribuziun alla Reka, ina cumpart dall'investiziun ella casa communal etc.. Ei setracta per gronda part da posiziuns senza ina valeta efectiva per la vischnaunca.

Per la gronda part corrispundan las entradas ed expensas al preventiv. Difficultads caschunan vinavon la finanziaziun speciala dalla serenera e canalisaziun. A vesta dallas obligaziuns futuras, resta la finanziaziun da quella sparta in problem virulent. Quei vegn era remarcau dils revisurs.

Actualmein ein ins era lundervi da sclarir differentas damondas en connex cun la contingentaziun e finanziaziun dallas habitaziuns secundaras. Ei semuossa che quellas cuvieran buca ils cuosts ch'ellas caschunan. La suprastanza communal vegn ad examinar las damondas da tempru finanziaria actualas e futuras ed elaborar in concept consistent e silsuenter suttammer al cussegl da vischnaunca in pachet cun differentas opziuns e disposiziun per discussiun e decisiun.

Cusseglia Victor Flepp, president dalla cumissiun da gestiun

La cumissiun da gestiun ei sefatschentada en duas sedutas intensivamein cul quen communal. Ina seduta ha giu liug cun ils revisurs externs, l'otra seduta ensemen cun la suprastanza communal. In fatg ei che las entradas da taglia stagneschan. Grazia allas grondas entradas sil sector dall'energia eis ei stau pusseivel da reducir marcantamein il deivet. Plinavon eis ei stau pusseivel d'obtener favoreivlas cundiziuns pertuccont la refinanziaziun dils deivets. Ils favoreivels tscheins vegnan dabien al quen communal. In effect positiv ei igl augment dallas entradas ord taglia sin scumiada da maun. Quei conferma in svilup positiv sil sector dallas immobilias. Quitaus fan il svilup sil sector dalla sanadad nua ch'ils cuosts paran da crescer senza fin. Plinavon ei la finanziaziun dil menaschi serenera e canalisaziun aunc buca sligias. Ins vegn a stuer tractar in mument quella pendenza urgenta.

La cumissiun da gestiun propona d'approbar il quen. Ella engrazia per la buna lavur prestada dalla suprastanza communal e dall'administraziun communal, sco era da tuttas collaboraturas e collaboraturs dalla vischnaunca.

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

Tenor art. 27, al. 2 dil regulativ da fatschentas ei il cussegl da vischnaunca obligaus d'entrar e tractar il quen annual ed il rapport da gestiun.

*Debatta generala*

Cusseglia Pirmin Lozza

Edgar Durschei ha remess igl uffeci da revisur extern muort conflicts d'interess. Eis ei exclud ch'in vischin da Mustér sa surprendre ina tala incarica?

Cusseglia Martina Gienal

Il quen 2010 se presenta en ina fuorma fetg legrevla. A tut quels che han contribuì leutier s'auda in resentiu engraziament. Grazia allas entradas sil sector energetic e la taglia sin scumiada da maun ed il fatg ch'ins ha tenuu en egl las expensas, eis ei stau pusseivel da recaltgar ils mieds per reducir il deivet. Quei svilup pretenda denton vinavon atenziun e precauziun. Era las investizuns ch'ei vegnidas spustadas vegnan a figurar baul ni tard el quen.

Avon in onn ha il cussegl da vischnaunca, en enconuschientscha dils fatgs renviu d'adattar las taxas per la finanziaziun dalla serenera e dalla canalisaziun. Il cussegl vegn bugen ni nuidis a stuer sefatschentar cun quella damonda. Denton vegn ei ad esser necessari che la damonda davart la finanziaziun dalla serenera e canalisaziun vegn cumbinada cun ina reduziun dil pei da taglia sin 105%. Sco il president communal ha fatg menziun eis ei denton prudent da discuorer per en in ni dus onns davart ina reduziun dil pei da taglia.

President communal

Era ils fiduziaris confirman ch'igl ei grev d'evitar conflicts d'interess, sch'ins ha ina viva activitad professiunala en vischnaunca. Perquei cunvegn ei buca d'elegir in fiduziari sesents en vischnaunca.

Sco gia menziunau el messadi ed el votum introductiv, ein la suprastanza communal e la cumissiun da gestiun s'occupadas cun las disposiziuns finanzialas futuras. Talas ston esser beinponderadas e risguardar tuts facturs actuals e futurs. En quei senn vegn la suprastanza communal a sutmetter al cussegl da vischnaunca in pachet ch'ensiara differentas spartas; denter auter era la damonda dil pei da taglia, dalla finanziaziun

speciala dil menaschi dalla serenera e canalisaziun, dallas expensas carschentas sil sector dalla sanadad e dil socialesses, dallas consequenzas d'ina eventuala aboliziun dil sistem actual dil tscheins-casa (Eigenmietwert) e dalla problematica dallas habitaziuns secundaras.

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

Cunquei ei la debatta generala finida ed il quen vegn tractaus sco suonda: Quen current 2010, quen d'investiziun 2010, bilanza 2010 e quen e bilanza dil Center da sport e cultura 2010.

*Contribuziun da scolars d'ordeifer*

Cussegliaer Giusep Columberg

La cunvegnientscha cun la vischnaunca da Medel pertuccont ils scolars dil scalem superiur ei vegnida prolungida. Sut tgei cundiziuns?

Gerava Madlen Deflorin-Spescha

Las contractivas han saviu vegnir terminadas e la cunvegnientscha vala per dus onns. L'indemnisaziun per scolar munta a frs. 10'600.-- .

President communal

La nova cunvegnientscha se basa sin ina calculaziun dils cuosts effectivs ed ei setracta d'ina sligiaziun transitoria, quei a vesta dallas midadas previsiblas sin fundament dalla demografia. Dapresent examineschan ils cussegls da scola da Sursassiala las pusseivladads d'ina collaboraziun pli intensiva e l'organisaziun futura dalla scolaziun sil scalem superiur.

L'indemnisaziun pauschala ensiara tut ils cuosts dil persunal d'instrucziun incl. il meinascola sco era cuosts da material. Buca cunteni ein ils cuosts per infrastruttura sco era per ina instrucziun speciala da singuls scolars .La preambula dalla cunvegnientscha ensiara la voluntad per ina cuntinuaziun d'ina collaboraziun intensiva.

*Cto. 300.311.01 Cumpra d'objects culturals*

Cussegliaer Flavio Murer

Da tgei cumpras setracta ei tier quella posiziun?

President communal:

Ei setracta dil film da Mustér, presentaus alla EX10.

*Cto. 720. 318.00 Transports alla deponia*

Cussegliaer Flavio Murer

La suprastanza communal scriva ch'il menaschi dalla deponia a Raveras hagi saviu vegnir optimaus e ch'il diember da muldas seigi vegnius reducius. Pertgei ein quels cuosts s'augmentai?

Gerava Roger Tuor

Il menaschi dallas muldas a Raveras s'effectuescha sut il cto. 720.318.03 ch'ei efectivamein sereducius. La reducziun dil diember da muldas deriva denton era dil fatg ch'ins dispona oz d'ina pressa da cartun ed il volumen empau pli grond dallas muldas. Tiel cto. 720.318.00 setracta ei dil quen che la Regiun Surselva tschenta alla vischnaunca sco basa dalla taxa fundamentala eruida sin fundament dil schazetg dils baghetgs.



Presidenta dil cussegl da vischnaunca

Dat la pusseivladad da revegnir ad ina u l'otra posiziun dil quen current.

*Cto. 651.315.00 Contribuziun al bus local*

*Cto. 830.365.01 Contribuziun bus local*

Cussegliaer Giusep Columberg

Vegn ei differenziau denter la contribuziun al bus local d'unviern e dil bus da stad? Plinavon han la vischnaunca e Sedrun Mustér Turissem lantschau ina acziun da solidaritad per recaltgar mieds finansials supplementars. Co se presenta il recav da quell'acziun?

President communal

Quei ei gest. Ei vegn differenziau denter il bus d'unviern e da stad. Las cefras exactas dall'acziun da solidaritad ein buca enconuschentas. En mintga cass havess ins spitgau in pli grond sustegn. Cun sistir il menaschi per l'entschatta d'avrel han ins saviu reducir ils cuosts.

La suprastonza communal sefatschenta proximamein cun la finanziaziun ed il purtader dil bus local. La vischnaunca sa buca purtar persula il bus local. Il cussegl da vischnaunca vegn sil pli tard tier la tractaziun dil preventiv 2012 a stuer sefatschentar cun quella problematica.

*Cto. 589.361.00 Promoziun dall'integrasiun*

Cussegliaera Martina Gienal

Sin quei sector han liug differentas activitads. Co ha la suprastonza communal agiu?

President communal

Tier quella summa setracta ei dalla contribuziun dalla vischnaunca al post da cussegliaziun dil Cantun. La suprastonza communal ha installau ina cumissiun che sefatschenta denter auter cun la problematica dall'integrasiun. Alla cumissiun, presidiada digl anteriur inspectur Linus Maissen, appartegnan denter auter Ignaz Deflorin-Spescha, Robert Cajacob, Martina Gienal e Carmen Lombriser che procura il secretariat.

*Quen d'investiziun 2010*

Il cussegl da vischnaunca desista d'ina discussiun.

*Bilanza 2010*

Il cussegl da vischnaunca desista d'ina discussiun dalla bilanza 2010.

*Quen da menaschi e bilanza dil Center da sport e cultura 2010*

Il cussegl da vischnaunca desista d'ina discussiun.

*Quen dalla circulaziun dils mieds finansials*

Canzlist Andri Hendry

Informescha sur da quei instrument. La survesta lubescha ina cumparegliaziun cun las posiziuns ella bilanza. Ella dat sclariment nua ch'ils mieds da pagament ein flessegiai duront in onn.

*Decisiun*

*Cun 11 encunter 0 vuschs decida il cussegl da vischnaunca:*

- d’approbar il quen 2010;*
- da suttametter il quen 2010 el referendum facultativ conform agl art. 21, lit. a dalla constituziun communal.*

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér  
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen



### 3. Rapport da gestiun 2010

President communal

Il rapport da gestiun se presenta ella fuorma usitada. Ei setracta d'ina versiun provisoriva, aschia ch'ei dat aunc enqual midada. Tier las cefras indicadas en colur setracta ei da quellas digl onn vargau e che ston aunc vegnir cumpletadas. Aschinavon ch'enzatgi ha constatau sbagls linguistics ni grammaticals duei el comunicar quei al secretariat.

*Sanadad Casa da tgira Sursassiala*

Cussegliaera Martina Gienal

Co sespleigan las preparativas per l'engrondaziun dalla Casa da tgira Sursassiala? Ins ha udiu ch'ins spetgi contribuziuns, schegie ch'igl ei vegniu declarau che las vischnauncas vegnien buca constrenschidas cun contribuziuns all'engrondaziun.

President communal

La finanziaziun dall'engrondaziun dalla casa da tgira ha caschunau entginas difficultads. Tut ei en moviment e relativamein cumplicau. Differents facturs engrevieschan la finanziaziun, d'ina vart il project sco tal e da l'autra vart il menaschi provisorii durant il temp da baghegiar. Sin fundament dallas empremas calculaziuns dils cuosts dil preproject, ha la cumissiun da baghegiar dalla Fundaziun pretendiu ina reducziun massiva dil volumen e dils cuosts. Ina ulteriura reducziun ei succedida sin fundament dalla decisiun restrictiva dalla Regenza. Ier ha il cussegl da fundaziun approbau il preproject cun l'obligaziun da far ina ulteriura reducziun dils cuosts. Dapi l'approbaziun dil contact da collaboraziun denter las vischnaunas da Sursassiala ed il concept per la nova casa da tgira ha il Cantun midau il sistem da finanziaziun. Quellas midadas engrevieschan la lavur, aschia che la finanziaziun ei aunc buca garantida. En mintga cass eis ei buca previu da dumandar las vischnauncas per ina contribuziun speciala ed unica alla construcziun dil baghetg.

Cun la damonda dalla finanziaziun s'occupescha novissimamein la conferenza dils presidents communal da la regiun da planisaziun Sursassiala, previda el contract da collaboraziun (ZAV). A quella gruppa astgan denton presidents communal, che fan part als gremis dalla fundaziun Casa da tgira Sursassiala, buca appartener. Aschia vegnan ils presidents communal da Mustér e Medel representai entras vicepresident Roger Tuor e gerau Emil Pally. La suprastanza communal vegn ad informar il cussegl da vischnaunca sur digl andament da quei impurtont project. Impurtontas indicaziuns ein dil reminent gia cuntenidas el rapport da gestiun.

Gerau Roger Tuor

La conferenza dils presidents ei seradunada entochen ussa treis gadas. La fin d'avrel ei previu ina quarta seduta. Entochen lu duessen ils cuosts esser enconuschents. En la conferenza vegn luvrau fetg constructiv cun la finamira d'anflar ina buna sligiazion.

Gerava Cecilia Maissen-Desax

Tier ils cuosts da menaschi ha il Cussegl grond fatg in schliet survetsch allas vischnauncas. Tenor quei conclus sto la vischnaunca da Mustér surprendre frs. 161'440.-- dils cuosts da menaschi dalla Casa da tgira Sursassiala. Quei aschinavon ch'il diember actual da 32 cussadents semida buca.

President communal

Cheu setracta ei sulettamein dalla cumpart dalla vischnaunca als cuosts dalla Casa da tgira Sursassiala. La vischnaunca sto denton era purtar la cumpart dils vischins e dallas vischinas da Mustér, sesents en autras casas da tgira. Aschia vegn la summa totala a muntar a varga frs. 270'000.-- ni il dubel digl importo previus el preventiv 2011.

Gerava Roger Tuor

Fa aunc inagada attents alla problematica dalla finanziaziun dalla canalisaziun e serenera. A vesta dallas investiziuns necessarias e sin fundament dil plan general da drenascha sco era dalla summa activada actualmein ei vegniu calculau ils basegns finansials. Aschinavon ch'ins mida buca las taxas stuess ins quintar entochen igl onn 2045 cun in deivet da 8,5 milliuns francs.

*Decisiun*

*Cun 11 encunter 0 vuschs approbescha il cussegl da vischnaunca il rapport da gestiun 2010.*

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér  
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen



**Cussegl da vischnaunca 18-2009/2012**

Seduta dils 14 d'avrel 2011

---

**4. Postulat pertuccont retschercar l'interessenza sco era in adattau liug per cuminonzas da bargias da lenna da brisch per vischinas e vischins: Rapport dalla suprastonza communal (P2-2009/2012)**

President communal

Sin fundament dall'approbaziun dil postulat ha la suprastonza communal publicau el feigl official la pussevkladad da s'annunziar per in plaz occupau per tschentar bargias. Tschun interessents ein la finala s'annunzia ed han saviu vegnir risguardai.

Cusseglia Clemens Berther, postulant

Ei satisfatgs dalla sligiazion cattada ed engrazia alla suprastonza communal e quels che han contribuìu alla sligiazion.

Cunquei ei il postulat Clemens Berther ademplius.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér

La presidenta:

Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen



## 5. Program d'actividad 2009-2012: Repassar ed adattar – controlling (messadi nr. 06-2009/2012 actualisau)

President communal

Il program d'actividad ei vegnius formulaus ed approbaus avon dus onns ed ei ligionts per ina legislatura da quater onns. Inagada dapli va ei oz per controllar tgei ch'ei vegniu cuntonschiu e liquidau, resp. tgei ch'ei aunc da liquidar.

### 0. Actividad en general

President communal

La cumissiun speciala ha discussiunau las incaricas dils vischinadis e suttamessiu siu rapport final. La cumissiun vegn alla conclusiun ch'ils vischinadis duein vegnir manteni. Il vischinadi da Mumpé Tujetsch duei vegnir colligiaus cun Segnas e quel da Funs-Clavaniev, che leva ina abolaziun dils vischinadis, savess fusiunar cun Aletta. Il sboz per statuts da model ei preparaus. Fertion che la suprastanza communal approscha ils statuts, sto il cussegl da vischnaunca sancziunar midadas da cunfins denter ils vischinadis.

Cusseglia Pirmin Lozza

Tenor il program d'actividad ha la sanaziun dallas finanzas emprema prioritad. Uonn sa la vischnaunca da Mustér presentar in excellent quen e l'actividad da baghegiar ei gia dapi biars onns buca stada aschi gronda sco el mument. Avon treis onns ha il pievel detg GIE ad in alzament dil pei da taglia. Suenter da quels excellents quens ed en vesta alla realisaziun dalla nova Ovra electrica Russein eis ei bein puspei uras da reducir il pei da taglia. Tgei ponderaziuns ha la suprastanza communal fatg en connex cun il pei da taglia? Cu san ins quintar cun ina reducziun?

President communal

Quella damonda ei gia vegnida rispundida ella debatta d'entrada. En mintga cass drova ei in concept cumpact, avon che prender disposiziuns da tempru finanziaria. El mument fuss ina sbassada dil pei da taglia prematurada. Quei ei denton ina finamira.

### Traffic communal e cantunal

Cusseglia Pirmin Lozza

Sut punct 6.3.4 stat scret ch'il sutpassadi dalla senda denter Chischliun e Scaletta sto vegnir sanaus ni sligiaus. Quei ei veramein ina fetg impurtonta via da spassegiar. Sligiar quella colligiaziun denter Scaletta e Chischliun fuss per indigens e hosps da grond disavantatg.

- Tgei ponderaziuns ha la suprastanza communal fatg en quei cass? Ha ella era ponderau ina colligiaziun denter la Via Chischliun e la Via Davos-Mustér?

- Ha la suprastonza era gia patertgau da far in sutpassadi dalla Via Chischliun „tras il Damm“ direct viers Carcarola?

Cun ina nova sligiazion da quei passadi vegness Chischliun, Sontget, Faltscharidas in detg ton pli datier dil center ed ils viadis a pei da nos affons da scola bia pli segirs. El davos Fegl ufficial Surselva ei vegniu envidau d'inoltrar giavischs per far pintgas midadas dalla planisaziun locala. Savess quei sutpassadi vegnir cumbinaus cun quella revisiun?

President communal

La Viafier retica ha l'incarica d'anflar ina sligiazion segira pil surpassadi entochen la fin digl onn 2014. Perquei han ins incaricau in biro d'inschignier da presentar ina sligiazion. La suprastonza communal ei bugen prompta d'examinar las ponderaziuns da cusseglier Pirmin Lozza. Las lavurs da projectaziun succedan en stretga collaboraziun cun la Viafier retica. El rom d'ina revisiun parziala dalla planisaziun locala ston ins intercurir tgei opziuns che stuessen aunc vegnir risguardadas.

En connex cun l'Ovra electrica Russein eis ei necessari da reveder ils plans zonals. Aschia savess ins evtl. risguardar puncts ch'ei aunc buca fixai. Ulteriuramein ein ils vischins vegni envidai d'annunziar giavischs per pintgas correcturas dalla zona da baghegiar. Ei va sulettamein per correcturas da cunfins e pintgas modificaziuns. Enzonaziuns d'entiras parcelas vegnan buca en damonda, damai che la Regenza che ha constatau che las zonas da baghegiar seigien memia grondas.

Cusseglier Pirmin Lozza

Tenor il program d'activitad drova ei in niev purtader pil bus local e la finanziaziun da quel sto vegnir reglada. Tgei ponderaziuns ha la suprastonza communal fatg cheu e tgei munta quei per il commerci e mistregn?

President communal

Sco gia menziunau vegn la suprastonza communal a sefatschentar cun quella damonda l'entschatta matg. Sil pli tard cul preventiv 2012 vegn il cussegl da vischnaunca a vegnir confruntaus cun quella damonda.

Cusseglier Giusep Columberg

L'entschatta matg vegn la via da Mumpé Tujetsch en possess dalla vischnaunca. Sto la vischnaunca quintar ch'il Cantun surdetti aunc autras vias alla vischnaunca? Savess quei retardar la sanaziun dallas vias communalas sco quei ch'igl ei previu el program d'activitad?

President communal

Aschinavon ch'il diember da 30 persunas vegn sutpassaus sur in temps da varga 3 onns, surdat il Cantun ina via alla vischnaunca. Per vischnauncas sco Mustér ei quei ina gronda grevezia. Pils proxims dus/treis onns vegn la vischnaunca buca confruntada cun quella damonda. Schegie ch'ils uclauns ein da muntada centrala pil maletg dalla vischnaunca, muntan els ina gronda grevezia sil sector dall'infrastructura.

Cusseglier Robert Cajacob

Il cussegl da vischnaunca ha concediu in credit da frs. 480'000 per 15 parcadis sigl areal dalla casa da tgira. Ins ha intervegniu che la casa da tgira baghegi negins agens parcadis. Tgei munta quei per la vischnaunca?

President communal

Ei era previu da realisar parcadis sutterrans per la casa da tgira, ch'ins ha la finala stuiu strihar per motivs finansials. Ils parcadis fan part dalla

facultad finanziaria e ston perquei vegnir finanziaj dils gudiders. Aschinavon ch'ins sa garantir avunda affittaders ein las cundiziuns, fixadas tier la decisiun, ademplidas.

### *Ambient e planisaziun*

Cusseglier Pirmin Lozza

Co va ei vinavon cun la nova zona per indigens a Caschuarz? Ei quei studi per la surbaghegiada gia fatgs? Cu san ins quintar cun quella surbaghegiada?

President communal

Il studi per in project ei elaboraus. Ina delegaziun communal ei incaricada d'orientar ils interessents davart ils resultads dil studi. Quella informaziun duei haver liug el decuors dil meins matg.

Igl ei semussau ch'igl ei buca sempel da realisar sin quella parcella favoreivlas habitaziuns. La construcziun ei relativamein custeivla, aschia che la parcella fuss plitost predestinada da realisar habitaziuns en in segment da plitost aulta qualitat.

### *Economia*

Cusseglier Alfred Spescha

El rom dil Center sursilvan d'agricultura vul ins promover differents projects, aschia era la Destillaria Candinas ed il project „Aventura d'alp Crap ner“. Fuss ei buca era pusseivel da prender si en quei program ils sforzs dall'uniun mulin e fallun da Disla che vul activar la resgia, mulin e fallun?

President communal

Quellas activitads completeschan la purschida dil Center sursilvan d'agricultura e gidan a seposiziunar sco center da cultura. L'idea ei buna e la gruppa da Disla ei fetg activa. En quei connex savess ins era numnar la fortezia Stalusa. La suprastanza communal ei prompta d'examinar quellas propostas.

Cusseglier Clemens Berther

Ils presidents dils cussegls da vischnaunca da Mustér e Tujetsch ein sespruai d'animar la collaboraziun turistica denter las duas vischnauncas. Ell'entira Svizra discuoran ins mo pli dallas difficultads che regian en quella regiun. Las bunas qualitats van aschia en emblidanza. Quei fatg ei pli che deplorabels. Tgei capeta sil sector d'ennevar, in fatg d'eminenta impurtonza? Havess ins buca saviu ennevar a Sax, fuss ei buca stau pusseivel d'ir leu cun skis quest'unviern.

Cusseglier Flavio Murer

Las meglieraziuns funsilas ein il meglier en memoria leu nua ch'ins ha installau tablas cun scamonds da carrar. Nua drovi ina tala e per tgei intent? Evtl. fagessen certas cumbinaziuns cul forestalessen senn. Vai cheu era per realisar vias d'access e san ins quintar cun grondas contribuziuns? Tgi fa part dalla cumissiun accumpignonta?

Geraua Cecilia Maissen

Actualmein ein ins vidlunder d'elaborar in studi. Probabel vegn buca l'entira vischnaunca ad esser cumpigliada, ni certas parts mo entras meglieraziuns da vias. Dalla cumissiun fan part davart dil puresser Martin Lutz ed Armin Berther, ils geraus Cecilia Maissen ed Iso Mazzetta ed Ervin Maissen digl uffeci da baghegiar. L'emprema seduta ha gia giu liug.



Actualmein ei la suprastanza communal era lundervi da schar elaborar in concept davart surfatschas ecologicas da cumpensaziun (Vernetzungskonzept). La vischnaunca da Mustér ei la secunda davosa el cantun che realisescha quei concept che fuorma la basa legala pils pagaments directs che duein ir en vigur igl onn 2014.

Aschinavon che la meglieraziun funsila vegn realisada, sa il concept vegnir integraus ella meglieraziun. Per la meglieraziun sa la vischnaunca quintar cun contribuziuns denter 80% ed 85%, pil concept persuls mo 50%.

President communal

Ella proxima seduta vegn il cussegl confruntaus cun differentas damondas dil turrissem. La strategia d'ina interpresa sto la societad senza fixar e buca la vischnaunca. Quei principi vala era per in project d'ennevar. La vischnaunca sa segidar.

Igl ei necessari da promover ils aspects positivs dall'entira collaboraziun. Gliendisdis proxim vegn la suprastanza communal a sefatschentar cun in entir tschupi da damondas turisticas. Ella seduta dils 17 da zercladur vegn ella ad orientar il cussegl da vischnaunca pli da rudien. En mintga cass ston ins veser ils aspects positivs d'ina collaboraziun.

Gerau Roger Tuor

Per la scola da skis ein ils indrezs d'ennevar a Sax stai ina necessitad indispensabla igl unviern vargau. Senza canuns da neiv havess la scola da skis buca saviu tener sidretg in menaschi a Sax.

Cusseglia Flavio Murer

Il program d'activitad preveda la sanaziun dalla punt da Cavorgia. Co sepresentan las consequenzas finanzialas da quei project?

President communal

Actualmein ston pliras punts vegnir sanadas sco quella da Pardomat e Fontanivas. Surprendentamein pertucca quei era – tenor pareri digl uffeci d'uaul – la punt da Cavorgia. Las lavurs ein previdas pigl onn 2012. Ils cuosts ein aunc buca enconuschents. Quels ston vegnir risguardai el preventiv 2012.

Cusseglia Giusep Columberg

Dapi 3 – 4 onns s'occupeschan las autoritads cun l'embellaziun dil vitg. Entochen ussa ei buca capitau bia sin quei sector. Con lunsch ei la cumissiun progredada cun sia lavur?

President communal

L'objecziun ei giustificada. Sin quei sector ei succediu pauc ni nuot. Proximamein vegn ins denton a prender las empremas disposiziuns, denter auter cun l'illuminaziun publica dalla Via Faltscharida e dalla sanaziun dalla Via Sursilvana preveda pigl onn 2012.

Il president communal sa comunicar che la cumissiun da gestiun ha approbau il contract cun la Recal SA per il scaldament dil Center da sport e cultura. Plinavon eis ei pusseivel da colligiar la casa da scola e la halla Cons al scaldament central, quei cun respectar las pretensiuns e cundiziuns dil cussegl da vischnaunca. Las lavurs duein vegnir exequidas durant las vacanzas da stad.

Cusseglia Victor Flepp

La cumissiun da gestiun ha repassau il contract per il scaldament dil Center da sport e cultura e constatau ch'ils conclus pri dil cussegl da vischnaunca ein vegni risguardai.

*Decisiun*

*Cun 11 encunter 0 vuschs pren il cussegl da vischnaunca enconuschientscha dil program d'activitad 2009/2012.*

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

Clemens Berther ha inoltrau in postulat pertuccont realisar in studi da factibilitad (Machbarkeitsstudie) per ina colligiaziun dils uclauns Segnas-Acletta-Clavaniev cun ina via per promover l'attractivitat e la mobilitad dils uclauns sco era ina punt pendentia per spassegiar denter Ragischs e Pignola.

La proxima seduta dil cussegl da vischnaunca ha liug venderdis, ils 17 da zercladur 2011 allas 20<sup>15</sup> uras.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér  
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Disentis/Mustér, ils 16 d'avrel 2011

G:\Uffeci baghegiar\Cussegl da vischnaunca\Cussegl da vischnaunca 2009\_12\Protocols\Cus0012\_18.docx